

» de corpore mortis hujus? ubi lex in membris meis re-
 » pugnat legi mentis meæ. Condelector enim legi Dei se-
 » cundum interiorem hominem. Quis me liberabit de
 » corpore mortis hujus?» Si hoc fideliter, si humiliter
 dicis; verissime respondetur: « Gratia Dei per Jesum
 » Christum Dominum nostrum. » Conversi ad Domi-
 num, etc.

SERMO CLXIV¹.

De verbis Apostoli, Gal. vi. *Invicem onera vestra portate.* Et de istis, *Unusquisque onus suum portabit.*
 Contra Donatistas, paulo post habitam Carthagine
 Collationem pronuntiatus.

I. OMNES nos per Apostolum admonet veritas, ut invicem onera nostra portemus: et in eo ipso quo nos admonet, ut invicem onera nostra portemus, quo fructu id faciamus ostendit, adjungens et dicens: « Et sic adimplebitis legem Christi²: » quæ non implebitur, nisi invicem onera nostra portemus. Quæ sint onera ista, et quemadmodum portanda sint, quoniam quidem omnes pro nostris viribus conari debemus implere legem Christi, adjuvante Domino conabor ostendere. Quod me demonstraturum esse proposui, mementote ut exigatis: et cum reddidero, non petatis. Hoc me demonstraturum esse proposui, adjuvante Domino intentionem meam et pro me orationes vestras, quæ sint onera quæ invicem nos

¹ Alias xxii, de verbis Apostoli. — ² Galat. vi, 2.

jubet ut portemus Apostolus, et quemadmodum portanda sint. Hoc si fecerimus, illud ubi fructum posuit, sua sponte consequetur, ut impleamus legem Christi.

II. Dicit aliquis: Obscure enim Apostolus locutus est, ut tu coneris exponere, quæ sint ista onera, vel quemadmodum invicem sustinenda? Est illic quæstio, quæ nos cogit onera distinguere. Et in ipso quippe capitulo lectionis habes ibi positum, « Unusquisque autem proprium onus portabit³. » Jam ergo occurrit sensibus vestris: Si unusquisque onus proprium portabit, quomodo dicit: « Invicem onera vestra portate²? Nisi quia onera distinguenda sunt, ne sibi contraria loqui putetur Apostolus. Non enim longe, non enim in alia Epistola, non enim in hac ipsa longe superius aut inferius; sed in eo ipso loco, ita ut sibi sint eadem verba contigua, utrumque posuit, et quia unusquisque proprium onus portabit, et quod admonuit et hortatus est, ut invicem onera nostra portemus.

III. Alia ergo sunt onera, in quibus unusquisque proprium portat, nec portat cum alio alter, nec projicit in alterum; et alia sunt onera, in quibus recte dicis fratri: Porto tecum, aut porto pro te. Si ergo distinctione opus est, non est facilis intellectus. Contra eos ergo qui putabant posse hominem contaminari peccatis alienis, respondit Apostolus: « Unusquisque onus proprium portabit. » Item contra eos quibus per hoc possit negligentia subintrare, ut quasi securi facti quod non contaminarentur peccatis alienis, neminem curarent corrigere, « Invicem onera vestra portate. » Breviter dictum, breviterque distinctum est, et quantum existimo, manifestationem veritatis, non impedivit. Nam et breviter audistis, et cito intellexistis. Corda vestra non vidi: sed testes cordis voces audivi. Jam ergo tanquam de intellectis securi, ali-

¹ Galat. vi, 5. — ² Ibid. 2.

quanto latius disseramus ; non ut intelligendum insinuetur, sed ut quod intellectum est, commendetur.

IV. Onera quæ unusquisque sua portat, peccata sunt. Has detestabilium onerum sarcinas portantibus hominibus, et sub eis frustra sudantibus, Dominus dicit : « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos¹. » Quomodo reficit peccatis oneratos, nisi indulgentia peccatorum? Concionator mundi, de quadam specula excelsæ auctoritatis exclamat : Audi genus humanum, audite filii Adam, audi genus laboriosum et infructuosum : video laborem vestrum, videte donum meum. Scio, laboratis et onerati estis ; et quod est miserius, perniciosas sarcinas vestris humeris alligatis : ad hæc, quod pejus est, onera addi vobis petitis, non deponi.

V. Quis nostrum brevi tempore potest multipliciter et varietatem harum disserere sarcinarum? Tamen inde pauca commemoremus, et de his cætera conjectemus. Vide hominem oneratum sarcina avaritiæ, vide illum sub hac sarcina sudantem, anhelantem : sitientem, et laborando sarcinam addentem. Quid expectas, o avarè, amplectens onus tuum, et catenis cupiditatis alligans malam sarcinam sub humeros tuos? Quid expectas? quid laboras? quid inhias? quid concupiscis? Nempe satiare avaritiam. O vota inania et facta nequissima : Expectas ergo satiare avaritiam? Illa te potest premere, tu illam non potes satiare. An forte non est gravis? Usque adeo sub hac sarcina sensum etiam perdidisti? Non est gravis avaritia? Quare ergo te de somno excitat, quæ te aliquando etiam dormire non sinit? Et fortasse habes cum illa alterum onus pigritiæ, et ista duo nequissima onera secumque pugnancia premunt te, et dilaniant te. Non enim paria imperant, non enim similia jubent. Pigritia dicit : Dormi;

¹ Matth. xi, 28.

avaritia dicit : Surge. Pigritia dicit : Noli pati frigidus dies; avaritia dicit : Tolera in mari etiam tempestates. Illa dicit : Quiesce; illa non sinit quiescere. Jubet, non solum Procedere, sed et Naviga trans mare, quære terras quas ignoras. Merces in Indiam deportandæ sunt : non nosti linguam Indorum, sed intelligibilis videtur sermo avaritiæ. Venies ignotus ad ignotum; das, accipis, emis, portas; periclitatus pervenisti, cum periculis redis, exclamas in mari exagitatus tempestate : Deus, libera me. Non audis respondentem : Quare? Misit te? Avaritia tibi jussit, ut acquirereres quod non habebas : ego tibi jussi, ut sine labore ante ostium tuum pauperi dares quod habebas. Illa te ad Indos misit ad reportandum aurum : ego tibi ad ostium Christum posui, a quo emeris regnum cælorum. Laboras in jussione avaritiæ, in jussione mea non laboras. Ambo jussimus, non audisti me : cui obaudisti liberet te.

VI. Quam multi has sarcinas portant? Quanti mihi modo contra ipsas sarcinas loquenti sub ipsis positi exclamant? Cum sarcinis intrarunt, cum sarcinis exeunt : avari ingressi sunt, avari discedunt. Ego loquendo contra istas sarcinas laboravi. Si clamatis, ponite quod portatis. Postremo me nolite audire, Imperatorem vestrum audite clamantem : « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis¹. » Non enim venitis, nisi laborare desinitis. Vultis ad me currere, sed cum gravibus sarcinis non potestis. « Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. » Do veniam præteritorum peccatorum, tollam quod premebat oculos vestros, sanabo quod nocuit humeris vestris. Tollam quidem sarcinas, sed inanes a sarcinis non dimittam : tollam sarcinas malas, et imponam bonas. Cum enim dixisset : « Et ego

¹ Matth. xi, 28.

» vos reficiam; » adjunxit : « Tollite jugum meum super » vos¹. » Male te subjugaverat cupiditas, salubriter te subjuget charitas.

VII. « Tollite jugum meum super vos, et discite a me. » Si vobis viluit humanum quaecumque magisterium, discite a me. Christus clamat magister, unicus Dei Filius, solus verax, verus, veritas clamat : Discite a me. Quid? « Quia in principio erat Verbum, et Verbum erat apud » Deum, et Deus erat Verbum, et omnia per ipsum facta » sunt²? » Numquid hoc ab eo discere poterimus, mundum fabricare, caelum luminibus implere, diei noctisque vicissitudines ordinare, tempora et saecula jubere percurrere, seminibus vim tribuere, animalibus terram replere? Nihil horum nos jubet discere Magister caelestis : illa facit ut Deus. Sed quia iste Deus et homo esse dignatus est, in eo quod Deus est, audi ut recreeris; in eo quod homo est, audi ut imiteris. Discite, inquit, a me; non mundum fabricare, et creare naturas : nec illa quidem alia quae hic latens Deus, homo manifestus effecit; nec ipsa dicit : Discite a me febres ab aegrotantibus pellere, fugare daemones, mortuos suscitare, ventis et fluctibus imperare, super aquas ambulare, nec hoc dicit : « Discite a me. » Haec enim dedit quibusdam Discipulis suis, quibusdam non dedit : hoc autem : « Discite a me; » omnibus dicit; ab hoc praeepto nemo se excuset : « Discite a me, quoniam mitis sum, et humilis corde. » Quare dubitas hanc sarcinam ferre? Haec sarcina gravis est, humilitas et pietas? Haec sarcina gravis est, fides, spes, charitas? Ista enim humilem, ista mitem reddunt. Et vide quia oneratus non eris, si ipsum audieris. « Jugum » enim meum leue est, et sarcina mea leuis est³. » Quid est, leuis est? Quid si habet pondus, sed minus? plus ha-

Math. xi, 28. — ² Joan. i, 1. — ³ Matth. xi, 30.

bet avaritia, minus justitia? Nolo sic intelligas. Haec sarcina non est pondus onerati, sed alae sunt volaturi. Habent enim et aves pennarum suarum sarcinas. Et quid dicimus? Portant illas, et portantur. Portant illas in terra, portantur ab illis in caelo. Tu si misericordiam velis praebere avi, praesertim aetate, et dicas : Miseram istam aviculam onerant pennae, et detrahas onus hoc; in terra remanebit, cui subvenire voluisti. Porta ergo pennas pacis, alas accipe charitatis. Haec est sarcina, sic implebitur lex Christi.

VIII. Distincta sunt onera. Videte nunc, nescio quis avarus intrat : nosti illum avarum, stat tecum, et tu non es avarus; sed etiam misericors, das pauperi quod habes, non inhias in ea quae non habes; audis dicentem Apostolum : « Praeceptum divitibus hujus mundi, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo » vivo, qui praestat nobis omnia abundanter ad fruendum : divites sint in operibus bonis, facile tribuant. » communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum » in futurum, ut apprehendant veram vitam¹. » Audisti, agnovisti, didicisti, tenuisti, fecisti. Fac quod facis, noli pigrescere, noli cessare. « Qui perseveraverit usque in » finem, hic salvus erit². » Bene fecisti homini, ingratus est homo : non te poeniteat bene fecisse, ne fundas poenitendo quod implesti miserando : dic in corde tuo : Non videt iste in quem feci, videt ille propter quem feci; quia iste si videret, si ingratus non esset, sibi potius quam mihi prodesset. Ad Deum me teneam, quem non latet quod facio; non solum quod facio, sed etiam quo corde facio : illum sperem retributorem, qui facti mei non quaerit testem. Talis es, et forte in populo Dei stat juxta te avarus raptor, inhians rebus alienis. Quem nosti talem, et fide-

¹ 1 Tim. vi, 17-19. — ² Matth. x, 22.

lis est, vel potius fidelis vocatur, non eum potes de ecclesia pellere, non habes aliquem aditum castigando et corripiendo corrigere, accessurus est tecum ad altare: noli timere; « Unusquisque proprium onus portabit. » Memento Apostoli, ut securus accedas: « Unusquisque » proprium onus portabit. » Tantummodo non tibi dicat, Porta mecum. Nam si cum illo communicare volueris avaritiam, onus non minuetur, sed duo gravabuntur. Portet ergo sarcinam suam, et tu tuam: quoniam quando ex humeris Dominus tuus talem sarcinam excussit, alteram imposuit; excussit cupiditatis, imposuit charitatis. Ergo secundum cupiditates malas¹ unusquisque sarcinam suam portat, malus malam, bonus bonam.

IX. Converte te jam et ad illud præceptum: « Invicem » onera vestra portate. » Habes enim sarcinam Christi, unde portes cum altero onus proprium. Pauper est, dives es: onus illius paupertas est; tu tale onus non habes. Vide ne forte cum te interpellaverit pauper, tu dicas: « Unusquisque onus proprium portabit. » Hic alterum præceptum audi: « Invicem onera vestra portate. » Paupertas non est onus meum, sed est onus fratris mei. Vide ne divitiæ sint majus onus tuum. Nam non habes onus paupertatem, sed habes onus divitias. Si bene intendas, onus est. Ille alterum onus habet, tu alterum. Porta cum illo, et portet tecum, ut invicem onera vestra portetis. Quod est onus paupertatis? Non habere. Quod est divitiarum onus? Plus quam opus est habere. Et ille oneratus est, et tu oneratus es. Porta cum illo non habere, portet tecum plus habere; ut fiant æquales sarcinæ vestræ. Si enim dederis indigenti, minuis illi non habenti onus ipsius, quod erat non habere: si ei dederis, incipit habere; minutum est illi onus, quod vocatur non habere: minuit

¹ Forte suas.

et ipse onus tuum, quod vocatur plus habere. Duo ambulatis viam Dei in peregrinatione hujus sæculi: tu portabas sumptus magnos superfluos; ille autem sumptus non habebat: adhæsit tibi, comes tuus esse desiderans: noli negligere, noli spernere, noli relinquere. Non vides quantum portes? Nihil portanti et non habenti da inde aliquid, et comitem adjuvabis, et te revelabis. Apostolica sententia satis, quantum opinor, exposita est.

X. Non vobis fumos vendant qui dicunt: Sancti sumus, non portamus sarcinas vestras, ideo vobis non communicamus. Majores isti portant sarcinas divisionis, majores portant sarcinas præcisionis, sarcinas schismatis, sarcinas hæresis, sarcinas dissensionis, sarcinas animositatis, sarcinas falsorum testimoniorum, sarcinas calumniosarum criminationum. Ista sarcinas conati sumus, et conamur deponere de humeris fratrum nostrorum. Illi amant illas tenentes ad se, minores esse nolunt, quia ipsis sarcinis tumuerunt. Nam et qui ponit sarcinam, quam gestabat collo, quasi minor fit; sed pondus posuit, non staturam.

XI. Sed ego, inquis, non communico peccatis alienis. Quasi hoc tibi dicam, Veni, communica peccatis alienis. Non hoc dico, novi quid dicat Apostolus: sed illud dico, Propter peccata aliena, si vera essent, et non tua magis essent, gregem Dei mixtum ovibus et hædis non desereres; aream Dominicam, quandiu palea trituratur, non relinqueres; retia Dominica, quandiu bonos et malos pisces ad littus trahunt, non disrumperes. Et quomodo, inquis, ferrem quem novi malum? Nonne melius ipsum ferres, quam te foras efferres? Ecce quomodo ferres: Si attenderes Apostolum dicentem: « Unusquisque proprium onus » portabit; » liberaret te ista sententia. Non enim cum illo communicares avaritiam, sed communicares cum illo Christi mensam. Et quid tibi obsesset, si cum illo com-

municares Christi mensam? Apostolus dicit; « Qui enim » manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et » bibit¹. » Sibi, non tibi. Sane si iudex es, si iudicandi potestatem accepisti, ecclesiastica regula, si apud te accusatur, si veris documentis testibusque vincitur, coërce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerantia, ut non dormiat disciplina.

XII. Sed damnatus est, inquiunt, Cæcilianus. Damnatus? A quibus? Primo absens, deinde a Traditoribus innocens. Allegata sunt ista, Gestis inserta, probata sunt. Enervare quidem vires veritatis conati sunt, et inanium nebulis prosecutionum ejus serenitatem nebulare, quantum potuerunt, enisi sunt. Affuit Dominus, vicit serenitas ejus nebulas eorum. Et videte quomodo nescientes absolverunt Ecclesiam orbis terrarum, cujus communione gaudemus, qualescumque in ea simus. Non ipsos nos, sed ipsam tuemur, defendimus, obtinemus, aream Dominicam defendendo, pro area Dominica clamo. Tu quis in ea sim, nolo cures: ventilabrum expecto². Nolo, inquam, hoc cures: aut si curare vis, noli cum lite curare, ut possis fratrem sanare. Cura paleam, si potes: sed triticum noli relinquere, si paleam curare non potes. Excutiuntur aliquando de area Dominica et paleæ; interdum et grana, sed non longe. Sunt autem operarii boni, circumeunt aream, et ea quæ foris excussa sunt, quibusdam mundatoriis trahunt et revocant in aream, etsi trahendo, etsi cogendo. Mundatoria instrumenta sunt leges istæ mundanæ. Revoca, etiam cum terra trahe triticum, ne propter terram pereat triticum. Damnatus est, inquiunt, Cæcilianus. Damnatus est semel absens, ter absolutus est præsens. Respondimus eis; et homines indociles, quantum potuimus, breviter de suis factis admonuimus, et diximus,

¹ 1 Cor. xi, 29. — ² Matth. iii, 12.

Quid recitatis contra Cæcilianum concilium septuaginta episcoporum, sententias in absentem proferentium? Plures prolatae sunt a Maximianistarum concilio contra absentem Primianum. Diximus, Absens ab illis damnatus est Cæcilianus, absens ab istis damnatus est Primianus. Quomodo isti non præjudicant absenti Primiano, sic et illi præjudicare non potuerunt absenti Cæciliano.

XIII. Quid eos putatis in hac angustia respondisse? Quid enim dicerent? Qua evaderent inclusi retibus veritatis? Ut hæc retia violenter rumperent, quid dixerunt breviter et absolute pro nobis? Et quidem multa, et pene omnia pro nobis, sicut Gesta indicabunt, quæ jam proponenda Vestra Charitas lectura est. Sed hoc loco rogo vos, et obsecro per Christum, ut teneatis, dicatis, in ore semper habeatis. Non potuit enim pro nobis brevior, et certior, et liquidior ferri sententia. Quid ergo dixit, cum hoc objiceremus: Sic non præjudicant isti Cæciliano, quomodo nec illi Primiano? Et ille defensor illorum¹: Nec causa causæ præjudicat, nec persona personæ. O responsum breve, liquidum, verum! Non enim scivit quid dixit; sed Caiphæ similis, cum esset pontifex prophetavit²: Nec causa causæ præjudicat, nec persona personæ. Si nec causa causæ, nec persona personæ præjudicat, ergo unusquisque sarcinam suam portat. Eat nunc et objiciat tibi Cæcilianum: non tibi cuicumque homini, sed ipsi orbi terrarum objiciat Cæcilianum. Quod cum facit, innocentem objicit innocentibus. Prorsus Gesta indicabunt liquidissime. Purgatus est Cæcilianus. Sed fac eum non purgatum, fac criminis inventum: audi vocem tuam ab orbe terrarum: Nec causa causæ, nec persona personæ præjudicat. Anima hæretica, insanabilis, animosa, cum tu in te sententiam dicas, iudicem³ quid ac-

¹ Iudic. Collat. iii, c. 372. — ² Joan. xi, 49. — ³ Marcellinum.

casus? Si illum ego corrumi, ut iudicaret pro me; te quis corrumi, ut damnares te?

XIV. Utinam hæc aliquando cogitent, vel sero cogitent, vel detumescente animositate cogitent, ad se redeant, se interrogent, se discutiant, sibi respondeant, pro veritate non timeant eos, quibus falsitatem diutissime venderunt. Ipsos enim timent offendere; erubescunt humanæ infirmitati, et non erubescunt invictissimæ veritati. Utique hoc timent, ne dicatur eis: Quare ergo nos decepistis? quare nos seduxistis? quare tanta mala et falsa dixistis? Respondere deberent, si Deum timerent: Humanum fuit errare, diabolicum est per animositatem in errore manere. Melius quidem erat, si nunquam erraremus: sed vel quod secundum est faciamus, ut errorem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti eramus: falsa prædicavimus, qui prædicantibus falsa credidimus. Dicant suis, simul erravimus, simul ab errore recedamus. Duces vobis fuimus ad foveam, et secuti estis cum duceremus ad foveam, et nunc sequimini cum ducimus ad Ecclesiam. Possent ista dicere: indignantibus dicerent, iratis dicerent; aliquando et illi ponerent indignationem, amarent vel sero unitatem.

XV. Nos tamen, fratres, patientes circa illos simus. In fervore sunt et tumore oculi quos curamus. Non dico ut curare cessemus; sed ut non insultationibus ad majores amaritudines provocemus; rationem leniter reddamus, non de victoria superbe exultemus. « Servum enim Domini litigare non oportet, Apostolus dicit, sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, in modestia corripientem diversa sentientes: ne forte det illis Deus poenitentiam, et respiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur secundum ipsius voluntatem¹. » Patienter ergo

¹ 2 Tim. II, 24.

ferte, si sani estis patienter ferte, in quantum sani estis. Nam quis perfecte sanus? Cum « Rex justus sederit in » throno, quis gloriabitur mundum se habere cor, aut quis » gloriabitur mundum se esse a peccato¹? » Ergo quoad tales sumus, hoc nobis debemus, ut invicem onera nostra portemus. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO CLXV².

De verbis Apostoli, Ephes. III. *Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra, etc.* Deque gratia et libera voluntate, contra Pelagianos.

I. APOSTOLUM audivimus, Psalmum audivimus, Evangelium audivimus; consonant omnes divinæ lectiones, ut spem non in nobis, sed in Domino collocemus. « Peto, » inquit Apostolus, non infirmari in tribulationibus meis » pro vobis, quæ est gloria vestra. Peto, inquit, non infirmari, » id est, ut non infirmemini, quando auditis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Petit ergo eos, ut non infirmentur; quod non faceret, nisi eorum vellet excitare voluntatem. Si enim responderent, Quid nos petis quod in potestate non habemus? numquid non viderentur sibi justum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus, nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consensionem, ubi et ipsi aliquid agerent, non diceret, « Peto. » Et si diceret, Jubeo, nisi eos nosset

¹ Prov. xx, 8, 9. — ² Alias VII, de verbis Apostoli.— Habitus in basilica Majorum.